

רבינו משה דוד וואלי

הכל מסודר מן הזכמה
העליונה בתכלית הפרטיות
עד שאין עֲלָה נובלת עֲלֶיהָ
בדרך מקרה
וישׁ לכל עֲרֵשִׁים גְּדוֹלִים
במקור העליון

עת לחננה ב, לט

עניני הקטורת

מתוך כתבי רבינו הגדול איש אלקים קדוש

רבי **משה דוד וואלי** זצוק"ל

מבית מדרשו של הרמח"ל

חודש אשר ישועות בו מקיפות

פניה"ק ירושלים ת"ו

שנת ה'תש"פ

כל הזכויות שמורות

COPYRIGHT BY THE PUBLISHER

יוסף ספינר

רחוב סורצקין 47

ירושלים

טל: 02-5386685

דברים אחדים

כתב רבינו הגדול איש האלקים קדוש רבי משה דוד וואלי זצוק"ל קטרת תמיד לפני ה' "לדורותיכם" שמשמע אפילו בזמן הגלות, כי האמירה משלמת אל ההקטרה ונחשבת כמותה כשהיא בכוונה שלימה, כמו שאמרו בספר הזהר". ראינו לנכון לעת כזאת להביא משנתו של רמד"ו כדי לסייע לענין "כוונה השלימה". וזכות המחבר הקדוש תגן על ישראל להושע בדבר ישועה ורחמים, ונזכה למ"ש 'ה' אלקים צבאות השיבנו האר פניך ונושע'.

לד. והנה כבר כתבנו למעלה (פסוק ז) שהשמן והקטרת הם סוד המוחין דאו"א, שחיבורם הוא חיבור שלם ונאה בהוא זיווגא עילאה דלא פסיק, ברזא דכתיב (משלי כז, ט): שמן וקטרת ישמח לב¹. ולכן אחר שהזכיר מעשהו של שמן המשחה, תיכף סמיך ליה [חיבור שלם] מעשה הקטרת. וכל שכן שזה מקדש וזה מקשר, והרי הסדר הנכון: ההתקדשות בתחלה על ידי השמן, ואחר כך ההתקשרות על ידי הקטרת. וז"ש:

שימוש ופעולתו של הקטרת – "לקשר את המדות ולהרחיק את

החצונים"

לד-לה. ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה בד בבד יהיה. ועשית אותה "קטרת" שהוא עשן כפשוטו², וקשר בלשון תרגום, לרמוז אל שימוש שמקשר כל דרגין קדישין, ועל ידי כך [על ידי הקשר] מתרבה האור שלהם ומסתלקת מהם אחיזת החצונים, כענין אמרם ז"ל בספר הזהר (ח"ב, ריט, ב): דקשרי קשירו נהיר נהירו ואעבר זוהמא³. והזוהמא היא אחיזת החצונים דאינון י"א דרגין, סוד הי"א ארורים שכנגדם י"א סמני הקטרת להרחיקם מן הקדושה שילכו בתהו ויאבדו. וכבר ידוע שזה המנין של י"א סמנים הלכה למשה מסיני, שאינו מפורש בתורה אלא דרך

¹ וז"ל המחבר בביאור משלי תנינא: כז, ט: והנה כבר ידוע כי בזמן שבית המקדש קיים היו מקריבים כמה קרבנות, להעמיד את הקשר של השכינה עם התחתונים ושל דרגין עילאין קדישין עם השכינה. והקרבן החביב יותר מן הכל היה הקטרת הנעשה על מזבח הפנימי, שנעשית עמו גם כן הטבת הנרות של המנורה, ושניהם כאחד היו משמחים את השכינה דאיהי רזא דלב, וז"ש: "שמן וקטרת ישמח לב". וטעם שמחתה הוא, מפני שעל ידי שנים אלו היו נמשכים לה האורות והמוחין הפנימיים של או"א, כי שמן היינו המוחין של אבא, וקטרת הם המוחין דאי". מה שאין כן שאר הקרבנות, שלא היו מתקנים אלא מדרגות החצוניות, אבל שמן וקטרת היו מתקנים מדרגות הפנימיות ממש, ולכן אמר: שמן וקטרת ישמח "לב" שהוא סוד הפנימיות ממש כידוע.

(שמן וקטורת מורים תמיד על חכמה בינה, או"א. בריש הענין כאן מבאר המחבר ענין השמן מצד שמן המשחה, מצד סמיכות הענינים. ובמקומות אחרים מבאר מצד קשר שמן המנורה, שנשמך עבודתו למעשה הקטורת).

² ראה אבן עזרא בראשית יט, כח.

³ דקשרי קשירו – "מקשר כל דרגין קדישין". נהיה נהירו – "מתרבה האור שלהם". ואעבר זוהמא – "מסתלקת מהם אחיזת החצונים".

רמז, כענין אמרם ז"ל (כריתות ו, ב): "קח לך סמים" מיעוט רבים שנים. "נטף ושחלת וחלבנה" שלש, הרי חמש. "סמים" לרבות כמו אלו, הרי עשרה. "ולבונה זכה" הרי י"א.

טעם שהתורה לא הזכיר רק ד' מתוך י"א סמני הקטורת

ולמה לא הזכיר הכתוב בפירוש אלא ד' מהם בלבד והשאר בסיתום¹. הטעם נלע"ד, לפי שה"נטף" הוא הצרי סוד הכתר. ה"שחלת" הוא הצפורן כנגד היסוד. ה"חלבנה" כנגד המלכות. וה"לבונה" הוא האור המקיף. ודי לפרש ההתקשרות של הכתר עם היסוד, ושל היסוד עם המלכות, ושל אור המקיף עם הכל²; והשאר סתומים בגין דאינון [היי"א סמנים] דרגין דעשיה, שלא יתאחזו בהם החצונים.

וגם יש לומר שהוא לטעם אחר, כי אלו הד' סמנים שזכרו בפירוש הם שוים במשקלם, כענין שנאמר "בד בבד יהיה". וכן אמרו רז"ל (כריתות ו, ב): הצרי והצפורן החלבנה והלבונה משקל שבעים שבעים מנה. ולכן אין חשש לפרשם, כי אין הס"א אוהזת אלא ביתורים, בסוד (תהלים יא, ב): כוננו חצם על יתר. שלטעם זה אמרו רז"ל (חולין נ"ח, ע"ב): דכל יתר כנטול דמי, לפי שאחיות החצונים ביתר גורם לו להיות כנטול. והרי שנתפרשו השוים, והבלתי שוים נסתתמו כדי להצילם מתוקף אחיות הדינים שבעשיה³. וכל שכן שהכונה היא לסלק חיותם של החצונים על ידי הקטרת כידוע⁴, ואין לפרש כל האמצעיים של התיקון הגדול הזה, לפי שח"ו "הפר

¹ כמו שתמה הרמב"ן: "ויש לתמוה ולמה לא יזכירם הכתוב".

² כמ"ש באריז"ל סדרם: הצרי – כתר, הצפורן – יסוד, החלבנה – מלכות, הלבונה – אור המקיף.

³ מ"לבונה" והלאה יש במשקלם שאינם שוים, וממילא ניכר היתר מאחד על השני, כנלע"ד.

⁴ לסלק חיותם וכו' – וז"ל רבינו בספרו "מושיע חוסים" שמואל א ב, ו, "ה' ממית ומחיה, כלומר שממית את הס"א, ומחיה את הקדושה בחיותה של הס"א עצמה, כענין הכונה בפטום הקטרת של כל יום ויום, לתשלום העשיה דקדושה". גם ראה בספרו "תשועת עולמים" ישעיה לה, א, "ואמנם לפי שכבר ידוע שאין שמחה אל הקדושה אלא במפלת הקליפה, שהקדושה עצמה של העשיה נשלמת כל צרכה על ידי החיות שניטל מן הקליפה וניתן אליה, ברזא דפטום הקטרת כידוע, ובסוד: כשזה נופל זה קם.

וכן הוא שם בפסוק ז.

מחשבות באין סוד" (משלי טו, כב). אלא נתפרשו ד' מהם בלבד, בהיותם שוים במשקלם¹.

וגם אפשר לטעם אחר, כי מאירים בהם ד' אותיות של השם המיוחד, המצילים מתוקף אחיזתם של החצונים.

הקטרת הוא תיקון העשיה

ומאחר שענין הקטרת הוא תיקון העשיה, לפיכך אמר בלשון הזה: "ועשית אותה" קטרת, בלשון עשיה ובלשון נקבה ממש לטעם הנזכר.

בכח הכתישה והעירוב ניצולים כל דרגין קדישין מאחיזת החצונים

ומ"ש: **רוקח מעשה רוקח**. כי כן דרכו של רוקח לכתוש את הסמנים ולערבם ביחד². וכך היא הכונה בכאן, להשלים את הקשר של כל דרגין קדישין³ דעשיה כדי "להצילם" מאחיזת החצונים⁴, ויהיה מצחם חזק לעומת מצחם של דרגין מסאבין שיוכלו להתגבר עליהם וליטול את חיותם⁵, וז"ש: **ממולח טהור קדש**, כי "ממולח" ר"ל מעורב.

¹ השיווי גורם שאפשר לפרשם ולגלותם.

² לכ' דלא כרש"י לעיל פסוק כה "רוקח" מרקחת מעשה רוקח – רוקח שם דבר הוא, עיי"ש בדבריו, ר"ל רוקח הוא "דבר" המעורב, "כמעשה רוקח" – שם האומן בדבר. וכמ"ש גם הרמב"ן שם: רוקח מרקחת מעשה רוקח – ולא פירש המעשה, כי דרך הרוקחים ידוע בהם (וקאי על שריית השמן במים, כמ"ש בכריתות ה). ועד"ז פירשו המפרשים הכוונה גם בכאן. אמנם המחבר מפרש "רוקח" – כתישת הסמנים, "מעשה רוקח" – כי כן דרכו ("מעשה) רוקח.

³ "הקטרת" הוא קשר הדרגין קדישין, "וכתישתן" – **רוקח מעשה רוקח**, "ועירובן" – **ממולח**, "משלים" את הקשר של כל דרגין קדישין דעשיה. (ולכ' כוונתו שעל ידי כן כל הדרגין קדישין נעשים טהור וקדוש, "ומצחם חזק לעומת החצונים שגורמים להם קצת טומאה וריח רע".

⁴ **כדי "להצילם" מאחיזת החצונים** – שהזכיר לעיל בטעם הג' של פירוט הד' בתורה "כי מאירים בהם ד' אותיות של השם המיוחד **המצילים** מתוקף אחיזתם של החצונים". (וכאמור בכ"מ שדרכו של המחבר בכ"מ להמשיך ביאורו כהמשך לאופן האחרון שסיים בו).

⁵ יש לציין: המחבר מזכיר ב' פעולות הנעשות מעבודת הקטורת: **הצלת הדרגין קדישין מאחיזת החצונים**. והטלת **חיותם של החצונים**. וכן לעיל מראשית הענין עד וכל שכן שהכוונה היא וכו' (בד"ה: וגם יש לומר שהוא לטעם אחר) דיבר רק מצד ענין אחיזת החצונים, ושם הוסיף: "וכל שכן שהכוונה היא לסלק חיותם של

על ידי העירוב גם החלבנה נעשה גוף של טהרה

ומה צורך לומר "טהור", שאם הוא "קדוש" כל שכן שיהיה "טהור". אלא סוד הענין הוא, לפי שיש בו "החלבנה" שריחה רע, בהיותה בחינת המלכות הקרובה אל החצונים שגורמין לה קצת טמאה וריח רע. אבל במה שמתקשרת עם הלבונה שהוא האור המקיף הזך [לבונה "זכה"] "והטהור" שעולה כמנין פ"ז לרמוז אל חשיבותה, בסוד: ראשו כתם פ"ז, לפיכך גם החלבנה המתערבת [ממולח] עמה "מיטהרת" לגמרי, ונעשה הכל גוף של טהרה על ידי העירוב. ולכן אמר "ממולח טהור" כי בהיות הכל מעורב לפיכך הכל טהור - וראוי להשראתו של "הקדש" העליון, וברזא דא אמור רבנן (רש"י ע"פ כריתות ו, ב), שבא לרמוז בכך שאל יקל בעינינו לצרף בתפלותינו את פושעי ישראל הדומים לחלבנה, שגם היא בכלל סמני הקטרת;¹ כי במה שמצטרפים [ממולח] לדבר מצוה או לדבר קדושה גם הם "מיטהרים ומתקדשים", וזה סוד "ממולח טהור קדש"². וגם זהו הטעם שהזכיר "החלבנה" אצל "הלבונה"³, כי האור המקיף שהוא זך בתכלית הזכות, גורם טהרה אל החלבנה שיש בה קצת טמאה, בכח ההתקשרות של זה בזה "המטהר והמקדש" כמו שפירשנו.

החצונים", ואח"כ בטעם הג' (-הארת ד' אותיות השם המיוחד) חוזר לענין של הצלה מאחיזת החצונים, וכאן ("רוקח מעשה רוקח) משלב שניהם. (טהרה, אחיזתם, קדושה חיותם).

¹ עד כאן דברי חז"ל – בהמשך ביאורו של המחבר על זה.

² לפי רש"י כל אחד (ממלח, טהור, קדוש) – כל אחד הוא ענין בפני עצמו, עיי"ש.

³ ראה שעה"כ כוונת הקטרת. הצרי - כתר, והצפורן - יסוד, והחלבנה – מלכות, והלבונה - אור מקיף. וכוונתנו היא לקשר המלכות שהיא החלבנה עם אוה"מ שהוא הלבונה להאיר בה, ואין די לה בהארת הנמשכת אליה מהכתר. אבל הצפורן שהוא היסוד אנו מקשרים אותו עם הצרי שהוא הכתר שיאירו בו ע"כ. וז"ש כאן שהחלבנה מקושר עם הלבונה. (לכ' לעיל המחבר סידרם קצת באופן אחר, שהכתר מקושר עם היסוד, והיסוד עם המלכות, והאור המקיף עם כולם).

ענין חזרת הכתישה לפני ההקטרהואמירתן של השוחקים

לו. והנה אחר שנתערבו הסמנים, היה צריך לחזור ולשוחק קודם ההקטרה, כדי שיתערבו יפה יפה ויהיה הקשר אמיץ¹, וז"ש: **ושחקת ממנה הדק ונתת ממנה לפני העדות באהל מועד**². וגם השוחקים עצמן היו צריכין לומר בפיהם³ בעת שחיקתן: הדק היטב היטב הדק, לפי שהקול יפה לבשמים, כמו שאמרו רז"ל (כריתות שם), והסוד הוא, כי הקול רומז אל שם הוי"ה כידוע, והשראתו יפה לבשמים, כדי לקשר את המדות ולהרחיק את החצונים. ולכן מעוררין את השראתו על ידי מלות האלו ממשי: "הדק היטב, היטב הדק", כי היטב"ב עולה כמנין הוי"ה, ובאיתערותא דלתתא איתער לעילא⁴.

ענין שחיקת "הדק"טעם שהקטורת נקרא קודש קדשים

ומ"ש הכתוב: **ושחקת ממנה "הדק"**⁵. דע כי הסוד הוא, לפי שעל ידי הקטרת מוציאין את הניצוצות הקדושות מתוך הקליפה. וכבר ידוע שצריך לטחון את הקליפה דקה מאד, כדי שיוכלו להתפרד "ממנה" ולצאת מתוכה, וזה סוד "ושחקת ממנה הדק". ואם נרצה לדקדק יותר

¹ יתכן, השחיקה ועירוב הראשון היה שיהיה בכחם "להשלים" הקשר, והב' – **כדי שיהיה הקשר אמיץ**. (מפירוש המחבר עולה, שהפסוק מדבר על חזרת הכתישה לפני ההקטרה של כל יום (ולא של ערב יוה"כ, כמ"ש ברשב"ם וחזקוני).
² דיעות שונות יש במפרשים על ביאורו (וזמנו) של פסוק זה, כי הלא כבר נאמר לעיל פסוק ל"ד "רוקח מעשה רוקח". ראה דיעה ברמב"ן שקאי על קטרת יוה"כ שמחזירים אותו למכתשת). המחבר חידש שכל יום היו חוזרים ושוחקים כדי שיהיה הקשר "אמיץ" – "הדק".

³ **השוחקים עצמן וכו'** - ברש"י שם כתב שהממונה אומר כן להשוחק. ועיי"ש בערוך לנר שמדייק מלשון הרמב"ם שהשוחק עצמו אומר כן. (אבל מהכסף משנה שם לא משמע כן, כי מביא לשון רש"י).

⁴ **ובאיתערותא דלתתא איתער לעילא** – וזה ענין הכפלות – הדק היטב"ב, היטב"ב הדק.

⁵ **ומ"ש הכתוב ושחקת ממנה "הדק"** - אחר שביאר לפי דרכו ענין הכפלות של פסוקים לד-לה) מבאר תיבת "הדק" שנתוסף בפסוק ל"ה, ושעל סמך זה אכן פירשו קצת מהמפרשים שהכוונה הוא הקטורת "דקה" שמוזכר ביוה"כ).

⁶ **ושחקת "ממנה" הדק** – על ידי ההדק מוציאים "ממנה" – מתוך הקליפה, את ניצוצות הקדושה.

נראה שמלת הד"ק עולה כמניין אק"ח, כי על ידי השחיקה הזאת לא די שמתקשרים דרגין קדישין כדאמרין לעיל (לד-לה), אלא שהקדושה לוקחת כל הניצוצות שלה מיד הקליפה ומחזירתן לעצמה. וזה סוד: ונתת "ממנה" לפני העדות באהל מועד אשר אועד לך שמה, כי משמשין אלו הניצוצות למ"ן אל הזיווג הקדוש שנשלם שם ב"קדש הקדשים"¹. ולכן גם הקטרת עצמו נקרא "קדש קדשים" כדכתיב: קדש קדשים תהיה לכם, כי חשיבותו כפי תשמישו².

טעם איסור עשייתה לצורך עצמן

לז. היותו משמש לקה"ק וגם זהו הטעם שנאסר להם לעשות קטרת לצורך עצמן במתכונתו של הקטרת הקדוש, כדי שלא יבאו לזלזל בו ח"ו ולומר כל אפי"א שוין, כמו שאמרנו בענין שמן המשחה (פסוק לב). וז"ש: והקטרת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו לכם, קדש תהיה לך לה', כלומר: שאם תעשה אותה במתכונתה משלך [לך] למכרה לצבור³, לא תהיה עשייתה אלא לשמו ית'⁴, שהאומן היה

¹ ונתת (מובאות) ממנה – מהניצוצות שלקחה מיד הקליפה – לפני העדות באהל מועד – הניצוצות משמשים למ"ן לזיווג הקדוש בקדש הקדשים (לפני העדות). ולכן גם הקטרת נקרא "קדש הקדשים" – קדש קדשים תהיה לכם, כי חשיבותו כפי תשמישו. וראה בפ' תצוה (ל, א) הקשר בין קטרת לקה"ק. (יש כמה מהלכים במפרשים על "ונתת ממנה" וכו').

² קדש קדשים וכו' – המפרשים התקשו בזה, כי הרי הקטורת אינו קודש קדשים, ופירשו באופנים שונים. לפי המחבר פ"י הוא: היות ניצוצין אלו (ששחיקת הקטורת לוקחת מהקליפה) משמשין למ"ן שנשלם "שם" (אשר אועד לך שמה) לכן "חשיבותה כפי תשמישה".

³ ברש"י: אבל עושה אתה במתכונתה משלך כדי למסרה לציבור וכו' במדרש הגדול "אם עשה להתלמד או למכור לציבור מותר. אמנם ברמב"ם (בפ"ב מכלי המקדש הל"ט – י) מבואר: "עשאה להתלמד בה או למסרה לציבור פטור" וכו' לשון הגמרא כריתות ו, א. וראה אוה"ח שגם משמע כן. (יתכן, שהמחבר לשיטתו אזיל, שאיסור עשייתה לזר, הוא מטעם זלזול "הקדוש", לכן מותר לכתחילה לעשותה לציבור. אבל שאר המפרשים למדו שהוא מטעמי הרחקה שלא יבוא להריח וכו', או לייקרו בעיני ההמון, כיון שהתשוקה גדולה אל הנדיר, כמ"ש החינוך לעיל באיסור שמן המשחה, מצוה קח – לכן אסור אבל פטור).

⁴ המפרשים העירו שלכ' הם שני דברים הסותרים זה את זה – לך, לה', לכן פירש רש"י: קודש תהיה לך – בעשייתך, לה' – לשמי. והמדובר הוא על הקטרת שעשה

צריך לומר בפה מלא: "הריני עושה זה להקטיר לפניו ית'", שאז חלה עליו מיד השראת הקדושה, ואין עוד מקום אל הס"א להתאחז בו או לקטרג כנגדו.

טעם עונש כרת לעושה כמתכנתה לעצמו

ופעולת ריח הקטורת שנעשה להקטרה לפניו ית'

לח. שאם הוא יעשה כמוה להריח בה, נמצא שמזלזל בדבר "הקדוש"¹ לנהוג בו תשמיש של חול, ולכן נכרת משרשו, ונמסר ביד החצונים המזלזלים גם הם בעניני הקדושה, מדה כנגד מדה. וז"ש: **איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו**, שהרי הריח טוב של הקטרת שנעשה לשמו ית' מחזיר את הדינים לנרתקן. אבל אם נעשה לתשמיש הדיוט, אדרבא מוציאן מנרתקן ומתריסין כנגד האיש שעשאו, להכריתו משרשו הקדוש (-"מעמיו") ולמסור אותו ביד החצונים, מאחר שהכניס את עצמו בכח המזלזלים, ורזא דא: ואת הזלזלים הסיר התז². לפיכך כתיב "ונכרת מעמיו".

טעם ציווי מזבח הקטורת לבסוף מעשה המשכן ובגדי כהונה

[*"ברית עולם" תצוה, ל, מפסוק א והלאה*] והנה אחר שהזכיר במשך ב' הפרשיות עשייתו של המדור הקדוש בכל כלי הקדש ועשייתן של כל בגדי הקדש אל הכהנים והמינוי שלהם בכל דרכי כפרתן, הניח לבסוף עשייתו של מזבח הפנימי, כענין אמרו בסמוך: **ועשית מזבח מקטרת עצי שטים תעשה אותו, ולמה כן. דע כי הטעם הוא, לפי ששימושו הוא היותר חביב משימושן של כל שאר כלי הקדש³, שהרי הקטרת הנעשה עליו הוא היה המקשר כל דרגין עילאין קדישין אלו**

משה (אבע"ז). לפי המחבר מדובר על ישראל: **קודש תהיה "לך"** – אם תעשה אותה "משלך" למכרה לציבור, צריך להיות עשייתה לשמה – **לה'.**

¹ נסמך אדלעיל: "קודש קדישים תהיה לך לה'".

² לשון הפסוק הוא (ישעיה יח, ה): וכרת הזלזלים במזמרות ואת הנטישות הסיר התז.

³ השווה תנחומא תצוה פט"ו. אמר הקב"ה, מכל הקרבנות שאתם מקריבין אין חביב עלי כקטרת. וכן בזהר בכמה דוכתין.

עם אלו. ולכן היה בדין להניחו לבסוף, כי נתקנים בתחלה כל דרגין קדישין כפי מה שראוי להם, ואחר כך "מתקשרים" על ידי הקטרת ויעשו כלם אגודה אחת. ואם היה נשאר איזה דבר שלא נזכר בתחלה קודם עשייתו של מזבח הקטרת, המשואר אינו מתקשר, והתיקון לא יושלם כראוי¹.

מזבח הקטורת הוא התפשטות של הארון שבקודש הקדשים

גם הטעם הוא, לפי שהזכיר בתחלה עשייתו של הארון, שהוא הלב של המדור הקדוש², ומזבח הקטרת אינו אלא התפשטותו מבחוץ, שלטעם זה היה נתון על "הפרכת אשר על ארון העדות", ולכן נזכר לבסוף, בסוד: אני ראשון ואני אחרון (ישעיה מד, ו), כי הלב הוא עיקר הגוף, והוא המחיה "והמקשר" כל שאר האברים, ונמצא השרש מבפנים והתפשטות שלו מכיוון כנגדו מבחוץ. וכמה יפה אמרו רז"ל (במדבר רבה י"ג טז): שקטר"ת עולה כמנין תרי"ג כשתחליף הק' בד' בחילוף את בש. כי הוא המקשר כל רמ"ח אברים ושס"ה גידים של גוף הקדוש [דוגמת הלב]. והטעם שצריך החילוף הנזכר של ק' בד', הוא לרמוז שהקטרת צריך להיות דק מאד, כי על ידו מתקשרים דרגין קדישין בקשר דק ורוחני, כמו שהוא קשר האלקות בכל מקום. ואות ק' וחילופה בד' הרי אותיות ד"ק, לרמוז אל הנזכר.

ההבדל בין זריקת הדם למעשה הקטורת

על ידי הקטורת מתקשרים כל דרגין קדישין גם בתפארת

וביחוד כגם עם הבינה

ואם רצונך לדעת עיקרו של דבר³, בין תבין כי יש התקשרות אחר לדרגין קדישין, על ידי הדמים של הקרבנות הניתנים או הנזרקים על גבי המזבח. ולכן אמרו רז"ל (זבחים כט, ב. מג, א) כי הדם הוא המתיר. שהרי הייחוד וההתקשרות של דרגין קדישין הוא העיקר של

¹ לכ', עצם הציווי על מזבח הקטורת, עשה פעולת ההתקשות של כל כלי המקדש וכו'.

² שהוא הלב וכו' - כמ"ש לעיל תרומה כה, י'.

³ עיקרו של דבר - סוג ההתקשרות.

המכוון בענין הקרבנות. אלא שההתקשרות הזוהי הוא עב וגס, ואינו דומה אל ההתקשרות הדק והרוחני שנשלם על ידי הקטרת. והסוד הוא, כי על ידי הדם של הקרבנות מתקשרים דרגין קדישין במלכות בלבד דאיהי רזא דנפש כידוע, והדם הוא הנפש. אבל על ידי הקטרת מתקשרים גם בת"ת דאיהו רזא דרוח, ולכן הוא דבר דק ורוחני המכוון אל שימוש. ואמנם יש התקשרות אחר יותר דק ויותר רוחני, שמתקשרים בו דרגין קדישין ביום הכפורים, והוא שמתקשרים [עם] הבינה גם כן שהיא בחינת הנשמה, וההתקשרות הזו נעשה על ידי הקטרת עצמו שמקטיר כהן גדול לפני ולפנים ביום הכפורים. אלא שהיה צריך להיות דקה מן הדקה לטעם הנזכר, לפי שההתקשרות הנעשה ביום הקדוש הזה הוא היותר רוחני והיותר פנימי ממה שנעשה בכל שאר הימים, לפי שמתקשרים דרגין קדישין עם הבינה כמו שפירשנו.

למה מקום הקטרת הקטורת נקרא מזבח

ונחזור לענין ה"מזבח", שיש לדקדק בו למה קראו בשם הזה, והלא אין מקריבים עליו זבחים שהמזבח נקרא על שמם¹. ודע כי יש כאן ב' טעמים: הא' – מה שאמרו רז"ל בספר הזהר (זו"ח שה"ש סח, א) כי הוא מכניע את הס"א וכופתה וזובחה, שהרי הקטרת נוטל את חיותה כידוע, ולהאי טעמא איתקרי שפיר בשם "מזבח".

סדר ירידת השפע מהמזבח הפנימי עד התחתונים

ועוד, שמזבח"ח עולה כמנין ז"ן, כי יש ב' מזבחות כנגד ב' מיני הזנה שיורדת מלמעלה ומתפשטת לכל דרגין קדישין, ומהם אל התחתונים: הא', הזנה גסה וחיצונית שיורדת אל המזבח החיצון, מכוונת ממש אל הדברים גסים ועבים שמקריבין עליו. והאחרת, הזנה דקה ופנימית שיורדת מן המזבח הפנימי, מכוונת אל הקטרת

¹ וכן הקשו בזהר (ח"ב ר"ט, א): פתח ואמר, ויעש מזבח מקטר קטרת וגו', האי קרא אית לאסתכלא ביה בגין דתריין מדבחין הוו, מדבחא דעלוון ומדבחא דקטרת בוסמין דא לבר ודא לגו, האי מדבחא דקטרת דאיהו פנימאה אמאי אקרי מזבח והא לא דבחין ביה דבחין ומזבח.

העולה עליו. הראשונה הזנה לנפש, והשניה הזנה לרוח ולנשמה¹, כי לעולם המ"ד היורדים משתוים אל המ"ן העולים. ועל רזא דא כתיב (תהלים קמד, יג): מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן, כי אין השפעה יורדת מלמעלה שלא יתרבה על ידיה "זיום" והדרם של התחתונים, ולכן הצנורות המביאים אותה נקראים "מזוים" שגורמין את הזיו. וסדר ירידתה הוא מן המזבח הפנימי דאיהו רזא דה' עילאה, אל המזבח החיצון דאיהו רזא דה' תתאה, וממנה אל התחתונים. וזה סוד: מפיקים מזן אל זן, כלומר ממזבח אל מזבח, כי מזב"ח עולה כמנין ז"ן, והכל מובן יפה במה שפירשנו, שהרי המשורר קראו ז"ן אל המזבח מן הטעם שכתבנו.

טעם שמקטירין הקטרת בבוקר ובין הערבים

והנה על המזבח הפנימי היו מקטירין את הקטרת ב' פעמים בכל יום בבקר ובין הערבים, כדי להשלים התקשרותן של דרגין קדישין בין בזמן יציאת החסד בין בזמן יציאת הדין.

טעם סמיכות מעשה הטבת הנרות לקטורת

והקטרתו של הקטרת תהיה עם הטבת הנרות, בסוד (משלי כז, ט): שמן וקטרת ישמח לב². כי השמן רומז אל המוחין דאבא, והקטרת רומז אל המוחין דאימא, ושניהם נכנסים כאחד בזו"ן. וז"ש: והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.

צורך אמירת פטום הקטרת אפילו בשעת מנחה

ותועלת אמירתה אפילו בזמן הגלות

ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. כי על ידי המוחין דאו"א נשלמים זו"ן בכל האורות שלהם, ומזדווגים בב' הזיווגים העיקריים הנעשים בשחרית ובשעת המנחה, שצריכין לקיים את העולם. ומכאן למדנו שצריך לומר פטום הקטרת אפילו בתפלת

¹ ולנשמה – ביוה"כ, וכן"ל.

² ראה "שבטי יה" במדבר ד, טז, "והקטרת מקשר דרגין תתאין בעילאין, והשמן הוא שמאירן [להדרגין שהקשרן], ולכן הזכירן זה אצל זה בסדר עשייתן, כענין שנאמר: בהטיבו את הנרות יקטירנה.

המנחה¹, כדי להשלים תיקונם של זו"ן על ידי המוחין והאורות שלהם. וז"ש: **קטרת תמיד לפני ה' "לדורותיכם"** שמשמע אפילו בזמן הגלות, כי האמירה משלמת אל הקטרה ונחשבת כמותה כשהיא בכוונה שלימה, כמו שאמרו בספר הזהר².

ובענין מזבח הזהב (פסוקים כו-כז) יש י"ז תיבות כמנין טו"ב, כי **מעשה הקטרת הוא הדורון היותר מובחר והיותר טוב שנותנים התחתונים אל המלך הקדוש**, לפי שהוא דבר דק ורוחני התלוי בריח שהנשמה נהנית בו. ובמעשה הנכבד והחביב הזה לא היה שום חלק אל הרע של החצונים, כמו שהיה בשאר הקרבנות שהיו [החצונים] נהנים מן הדם, ונמנעים בכך לארוב אל דמם של החוטאים המקריבים. שלטעם זה³ מעשה הקטרת היה נעשה לפני ולפנים ביום הכפורים, כי נשלם על ידו הקשר הפנימי של כל דרגין קדישין, שהוא "הטוב" הגמור בלי שום עירוב של רע כלל ועיקר. ולכן נכתב ענינו בי"ז תיבות כמנין טו"ב.⁴

פעולת הקטורת למעלה ולמטה

[משנה למלך" דברים קמא, זאת הברכה] והנה כבר ידוע שבכלל הקרבנות היותר מובחר הוא הקטרת הקטרת, לפי שהוא היותר רוחני והיותר פנימי, ויש בו כח לקשר את הרוחניות העליון עם התחתונים, ולהעביר מהם כל הדינים, כי ריחו המבושם והרצוי הוא שמחזיר כל הדינים לנרתקן, בין למטה — בנוקבא דתהומא רבא, דינין דלאו אינון קדישין, כמו

¹ **אפילו בתפלת המנחה** — כמ"ש בזח"ב ריח ב: "אי הוא רגילא בהאי, לאדכרא תרין זמנין ביומא בצפרא וברמשא".

² זהר שם: **ואיצטריך דיכוון ביה... ואי יכוון ביה בכל יומא וכו'** עיי"ש. ועוד שם ריט, א.

³ **שלטעם זה** - שאין בו שום חלק אל הרע של החצונים.

⁴ וז"ל המחבר במ"א (כת"י): "והנה שתי עבודות היו במשכן, שמן וקטורת, ושתייהם לייחד מדרגות הקדושה בלבד, אין זר אתם, כמו בשאר הקרבנות שהיו ניזונים מהם גם החיצונים כידוע. והשמן היה לייחד המדרגות בלילה, וזה אמרו "מערב עד בקר" וגו'. והקטרת לייחדם ביום. והכל על ידי הכהן, כי הוא שושבינא דמטרוניתא".

עצירת המגפה. בין למעלה כל דינין קדישין, דנרתקא דילהון איהו חוטמא דז"א¹, ועל רזא דא כתיב "ישימו קטורה באפך"².

על ידי פעולת הקטורת מתגלה יחוד ברכה וקדושה ושמא שלים

וכאשר הדינים נאספים וחוזרים לנרתקן, אז הגילוי למטה של הייחוד והברכה והקדושה שהם ר"ת יב"ק, הנרשמים בר"ת של המלות האלו: ישימו קטורה באפך. והם הג' שמות הידועים: אהי"ה הוי"ה אדנ"י שעולים כמנין יב"ק³, והכללות של הייחוד והברכה והקדושה נמשך מצדם. גם עולים כמנין הוי"ה אלקי"ם דאיהו שמא שלים הכולל חו"ג, שהתיקון השלם תלוי בהם.

אין כמו הקטורת המשלים קשר תרין רחמינו קדישין

ומ"ש "קטורה" ולא "קטרת". לפי שאין כמוהו להשלים את הקשר של תרין רחמינו קדישין דאינון רזא דו"ה, וזה סוד "קטורה" קט"ר – ו"ה, כי תרגומו של קשר הוא קט"ר כידוע.

מעשה הקטורת בדוק ומנוסה להחזיר כל הדינים לשרשן

וגם הוא ["קטורה"] לטעם הנזכר לעיל כי מעשה הקטרת הוא בדוק ומנוסה להחזיר כל הדינים לנרתקן, וכל שכן על ידי שבטו של לוי שהוא מסוגל לכך, וזה סוד קטור"ה שעולה ש"ך, לרמוז אל ש"ך דינים שהם השרש העליון של כל שאר הדינים כידוע, דהא נפקין מאבא לברתא, בסוד ל"ב נתיבות חכמה כלולים מעשרה.

¹ וז"ל המחבר (בכת"י במ"א) "ישימו קטורה באפך הוא סוד הקטורת שעולה עד חוטמא דז"א וממתק הדינים שמתגלים שם עד לשרשם. זהו קטורה שעולה ש"ך, סוד הש"ך דינים הנזכרים. גם "ישימו" עולה שס"ה והכולל, כי עבודה זו החביבה כל יומי שתא חוק ולא יעבור".

² זח"א ע, א. ועל דא כתיב ישימו קטורה באפך, בגין דאהדר אשא לאתריה, וחוטמא אתכניש בההוא ריחא לגו לגו, עד דאתאחיד כלא ותב לאתריה.

³ ראה שעה"פ וזאת הברכה: "הנה ר"ת של ישימו קטורה באפך הוא יב"ק וכו' עיי"ש. עוד שם: "ועוד היו משלבים הוי"ה ואלהי"ם, והוי"ה ממתק את שם אלהי"ם, בחיבור יב"ק, בר"ת ישימו קטורה באפך כאמור".

פירוש פסוקי כי תשא על דרך רמז

[מכת"י] **וידבר ה' אל משה לאמר ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור,** כאן רמז הקב"ה למשה שהאחרים יקחו להם מה שירצו, והוא יקח לו התורה שהיא כלתו, שהיא שמן טוב שמן המשחה, הנותנת גדולה ושם טוב למחזיקים בה ותומכיה מאשר. ומי שיעסוק בה כל ימי חייו יהיה כסלם שראה יעקב אבינו מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וזה אמרו **בשמים ראש** אל תקרי בשמים אלא בשמים ראש. ואחריו **מר דרור**, שיהיו שפתותיו נוטפות "מר" עובר, והיא תורתנו הקדושה אשר תצא מפיו ללמד לכל הבאים לשמוע דברי תורה מפיו. והיא גם כן הקוראה "דרור" לכל העוסקים בה, דרור מיסורין, דרור ממלאך המות, דרור משעבוד מלכיות, וכן כל כיוצא בזה. ואמר לו אחרי כן שיקח גם כן לעצמו "הקטורת", והוא רמז לשם טוב העולה על גביהן. ומי שרוצה לקנות שם טוב לעצמו צריך שיאהב ההתבודדות, ולפיכך **בד בבד יהיה**. ואז יהיה ריחו נודף, כי כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ, וזהו: **רוקח מעשה רוקח**. ואותיות רוקח הם גם כן אותיות רוחק, כי שמעו תגדל ותלך עד ארץ מרחקים. ואז יהיה **ממולת**, כלומר בעל שכל ונבון דבר ובכל דרכיו משכיל, כי עדות ה' נאמנה מחכימת פתי. ואז יהיה **טהור לב**, כי השי"ת יברא לו לב טהור ורוח נכון יחדש בקרבו, כי יראת ה' טהורה עומדת לעד. ולבסוף **קדוש** הוא לאלקיו; ולכל הלוחמים עליו - סורו טמא קראו למו סורו סורו אל תגעו, כי בו בחר ה' והוא הקדוש שהקריב אליו. **ושחקת ממנה הדק**, לרמוז שאדם שיזכה לשם טוב, ימלא שחוק פיו בעולם הבא, ואע"פ שלא היו לו בנים ובנות, כמו שאמר הנביא לסריסים: ונתתי להם שם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת. וזהו אמרו אחר כך: **ונתת ממנה לפני העדות באהל מועד** וכו' **קדש קדשים תהיה לכם**, והיה כל הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. **והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם**, רמז שלא ישתמש בשם טוב לתועלתו ולהנאתו, שלא ישתמש בתגא ולא יהנה מכבודה של תורה, אלא אם ישבחוהו אחרים, הוא ישפיל את עצמו ולא יגיס לבו בתלמודו, וזהו אמרו "לא

תעשו לכם". ואמרו אחר כך: **איש אשר יעשה כמוה להריח בה, להנאתו ולהגדיל את עצמו ונכרת מעמיו, כי כל המשתמש בתגא חלף.**

אין לומר פרשת הקטורת אלא בזמן התפלה

[מספרו "שבטי יה" במדבר יז, יא]. ואמנם אין לנהוג ענין הקטרת בין לעשותו בין להזכירו בזמן שאין בית המקדש קיים, אלא כשכבר התחיל הנגף ח"ו, כמו שעשה ר' אחא כמתא מחסייא. כי ענין הקטרת מסלק חיותו של מלאך המות ואין בו כח להמית, ואם יאמר אותו שלא בזמן תפלה מיראת הנגף שלא יבא, יכול לעורר הקטרוג, כי הוא מתגרה עם החצונים בחנם¹. ולכן אמר משה לאהרן: והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף, כי ב' ראיית ראה מרע"ה כשעשה נפילת אפים: הא' - שבפעם הזאת היה ראוי להשתמש במעשה הקטרת כדי לבטל המגפה. והשנית - שכבר התחילה המגפה, שאם לא התחילה לא היה נכון לנהוג ענין הקטרת, מן הטעם שאמרנו. והראיה גם כן ממה שכתוב אחר כך: ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם. מכלל שאם לא החל, לא היה נותן, כי אין להתגרות עם החצונים בחנם ליטול את חיותם, שלא להרגיזם ויגרום לעורר את קטרוגם, אבל עכשיו שכבר החל, להחיות את המתים אי אפשר, וכל שכן שלא היה מקרה, כי מתו אותם הראויים למות. ואם כן היה צריך לעמוד בין המתים ובין החיים ולסלק כחו של מלאך המות על ידי הקטרת שלא יוכל להתגבר עוד להמית את החיים, וז"ש: ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ולשון עצירה האמור אצל המגפה, הוא כמו הלשון הזה עצמו שמצינו אצל היולדת: כי עצור עצר ה' בעד כל רחם, וכלא רזא חדא. כי העצירה ביולדת היא שניטל כחה ואינה יכולה להוציא את עובריה, כך העצירה במגפה היא שניטל כחו של מלאך המות ואינו יכול עוד להמית.

¹ ההדגשה מהמו"ל.